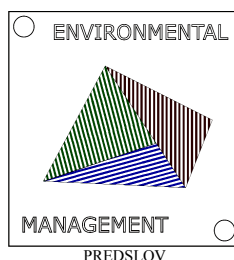

POTENCIÁL UPLATŇOVANIA ENVIRONMENTÁLNEJ ZODPOVEDNOSTI V KONTEXTE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA

Miroslav Rusko¹

¹ Slovenská spoločnosť pre životné prostredie, Kocelova 15, 815 94 Bratislava, Slovenská republika Email: mirorusko@centrum.sk

 ORCID iD: 0000-0002-1428-0141

 Competing interests : The author declare no competing interests.

 Publisher's Note: Slovak Society for Environment stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations. Copyright: © 2021 by the authors.

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

This license allows reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, so long as attribution is given to the creator. The license allows for commercial use.

Význam environmentálnych a bezpečnostných problémov v súčasnosti neustále narastá. Okrem vplyvu činnosti človeka na prostredie si čoraz viac všímame nielen kvalitu života, ale aj kultúrne a sociálne prostredie.

Európska politika v oblasti životného prostredia sa opiera o zásady predbežnej opatrnosti, prevencie a odstraňovania znečistenia pri zdroji, ako aj o zásadu „znečisťovateľ platí“. Rámec budúcej činnosti vo všetkých oblastiach politiky životného prostredia stanovuje viacročné akčné programy v oblasti životného prostredia. Sú začlenené do horizontálnych stratégií a zohľadňované v medzinárodných rokovaniach o životnom prostredí. Politika v oblasti životného prostredia sa dostala do centra pozornosti pri tvorbe politik EÚ, keď Európska komisia zaviedla Európsku zelenú dohodu ako hlavnú hnaciu silu svojej stratégie hospodárskeho rastu.

Problematika trvalo udržateľného rozvoja je súčasťou medzinárodnej politiky už niekoľko desaťročí. Dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja je hlavným cieľom medzinárodného spoločenstva od roku 1992, kedy sa konala Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji v Rio de Janeiro. Napriek úsiliu viacerých medzinárodných organizácií a vlád mnohých krajín je implementácia stratégie trvalo udržateľného rozvoja stále nedostatočná. Na podporu myšlienok trvalo udržateľného rozvoja bola rozpracovaná nová rozvojová agenda Premena nášho sveta: Agenda 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj pozostávajúca zo 17 cieľov udržateľného rozvoja. Členské krajiny OSN ju prijali na samite tejto organizácie v septembri 2015 v New Yorku.

K nepriaznivému stavu životného prostredia sa pridružila globálna energetická, potravinová a finančná kríza a varovania vedcov a výskumníkov o obmedzenosti prírodných zdrojov ako aj zmeny klímy. To je aj dôvod, prečo sa v posledných rokoch objavilo veľké množstvo iniciatív s cieľom nájsť nové spôsoby, metódy, modely, stimuly a nástroje na dosiahnutie strategických cieľov trvalo udržateľného rozvoja.

Slovensko má vďaka schválenej novej environmentálnej politike Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky SR do roku 2030 (Envirostratégia 2030) stanovený postup, ako čeliť najväčším environmentálnym výzvam a riešiť najväčšie problémy životného prostredia.

Environmentálna stratégia predstavuje základný strategický dokument pre oblasť životného prostredia s dlhodobými cieľmi zameranými na prechod k zelenému, nízkouhlíkovému a inkluzívnemu hospodárstvu. Envirostratégia 2030 definuje víziu do roku 2030 (dosiahnuť lepšiu kvalitu životného prostredia a udržateľné obehové hospodárstvo využívajúce čo najmenej neobnoviteľných prírodných zdrojov a nebezpečných látok), identifikuje základné systémové problémy, nastavuje ciele pre rok 2030, navrhuje rámcové opatrenia na zlepšenie súčasnej situácie.

Zásada predbežnej opatrnosti je nástrojom riadenia rizika, ktorý možno uplatniť, ak jestvuje vedecká neistota ohľadom predpokladaného rizika pre ľudské zdravie alebo životné prostredie v dôsledku určitých krokov alebo politík.

Napríklad v prípade pochybností o potenciálnych negatívnych účinkoch produktu, a ak pretrváva neistota aj po vykonaní objektívneho vedeckého posúdenia, možno vydať pokyny na zastavenie distribúcie tohto produktu alebo jeho stiahnutie z trhu. Takéto opatrenia musia byť nediskriminačné a úmerné a musia sa prehodnocovať ihneď potom, ako sú k dispozícii ďalšie vedecké informácie.

Zvyšovanie verejného povedomia o problematike ochrany životného prostredia vedie verejnosť nielen k väčšiemu pochopeniu environmentálnych súvislostí hospodárskeho a sociálneho života spoločnosti, ale tiež k zvýšeniu kvality rozhodovania spotrebiteľov, k zvyšovaniu právneho povedomia občanov a následne aj k zvýšeniu ochrany životného prostredia a kvality života.

V poslednom období v oblasti presadzovania politiky životného prostredia došlo k významnému rozšíreniu uplatňovania spektra dobrovoľných prístupov v oblasti ochrany životného prostredia. Prejavujú sa tendencie zvyšovania diverzity nástrojov, založených v nemalej miere na dobrovoľných aktivitách výrobcov a rastúcom uvedomení všetkých zainteresovaných v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia. Viaceré postupy sú postupne štandardizované. Súčasne s ich praktickým rozširovaním začal prebiehať ich výskum, zameraný nielen na skúmanie teoretických aspektov, ale aj zovšeobecňovanie praktických skúseností získaných z jednotlivých štúdií.

V súlade s týmto prístupom sa postupne uplatňujú snahy o prechod od riešenia problémov životného prostredia následne po ich vzniku k riešeniam technicky preventívnym a udržateľným v celom životnom cykle technológie a výroby. Postupne sa mení správanie producentov a spotrebiteľov a rastúcou mierou sa uplatňujú zásady preventívnosti, princíp dobrovoľnosti a účasť verejnosti na riešení problémov ochrany životného prostredia.

Environmentálne manažérstvo predstavuje súbor dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky, ktoré umožňujú zavedenie systémového prístupu riešenia problémov v oblasti starostlivosti o životné prostredie a neustále zlepšovanie správania sa organizácií. V oblasti priemyselnej výroby a služieb je jedným z najefektívnejších nástrojov dosahovania prioritného cieľa – minimalizovania negatívnych vplyvov výrobných činností na jednotlivé zložky životného prostredia.

Významnú úlohu zohráva uplatňovanie dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky, ktorými sú najmä environmentálne manažérske systémy, environmentálne označovanie produktov, zelené verejné obstarávanie a overovanie environmentálnych technológií.

Organizácie uplatňovaním environmentálnej zodpovednosti získavajú prospech zo znižovania negatívnych environmentálnych vplyvov vyplývajúcich z ich činností. Environmentálne vhodné správanie je považované za obchodnú výhodu, zatiaľ čo zlá environmentálna výkonnosť sa stáva nevýhodou.

Cieľom medzinárodnej vedeckej konferencie "Manažérstvo životného prostredia '2021" bolo poskytnúť vhodnú platformu pre informovanie odbornej a vedeckej verejnosti, zástupcov samosprávy a štátnej správy, výmenu skúseností a prezentácie nových výsledkov v problematike manažérstva životného prostredia.